

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1885. Andra Kammaren. N:o 8.

Lördagen den 7 Februari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Upplästes för justering protokollet för Kammarens sammanträde den 29 nästlidne Januari kl. 1 e. m.

Härvid begärdes ordet af

Herr Grefve Sparre, som yttrade: Då jag vid den remiss, som nu föreligger till justering, nemligen af frågan om tullförhöjningar, icke var tillstädes här i Kamnaren, kunde jag icke då göra de anmärkningar mot en annan talares yttrande, hvilka jag nu anser mig böra framställa, sedan jag genomläst hans anförande. Det är hufvudsakligen vid den förslagna tullen på spanmål som jag nu vill fästa mig. Jag ber då till en början dem af herrarne, som hysa sådana åsikter, för hvilka jag har den största aktning, nemligen att man icke bör medverka till dylika tullars införande, likväl i någon mån göra afseende vid de nuvarande förhållandena. Man talar så mycket om principer, då det är fråga om frihandel; för min del tror jag att, då det gäller ekonomiska förhållanden, den enskildes lika väl som landets, är det en riktig princip att hafva klokheten till ögonmärke, alltid under iakttagande af att hederns och det rättas grundsatser icke rubbas. Vid sådant förhållande, och då jag tillhör en landsort, som kanske mer än de flesta andra i vårt land är bebodd af uteslutande smärre jordbrukare, ty i hela Elfsborgs län finnas icke mer än några få större possessioner, tillåter jag mig att något redogöra för den ställning, hvori jordbrukarne der befinna sig, samt de omständigheter, som föranledt den ifrågakvarande motionen.

Jag vill ingalunda bestrida åsigtarna hos de stora författare, hvilka på sin tid kämpade för frihandelu. Jag har en gång förut här sagt, att äfven jag med förtjusning läst en Adams Smiths, en Bastiats med fleres arbeten; men jag tror att, om dessa män kunnat förutse hvad som nu inträffat, hade de nog modifierat sina åsikter. Den tid

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omförmäldt ärende rörande införseltull å landtmanna-produkter.

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omfördt ärende rörande införseltull å landtmannaprodukter.
(Forts.)

de lefde, då jordbruket i alla Europas stater stod på ungefär samma ståndpunkt, och utom Europa knappast fans jordbruk, kunde ingen föreställa sig att — knappt ett århundrade efter Smiths död — i världshandeln skulle uppstå en konkurrent sådan som Nordamerika, en hel verldsdel, till sin areal större än hela Europa, om man undantager Ryssland, bestående af fet, bördig jord samt gräsbevuxna prärier, som man endast behöfde plöja upp, för att få jorden ytterst fruktbärande. Ingen kunde då heller tänka sig att Ryssland, denna verldsdel för sig, skulle med jernvägarnes tillhjälp kunna med största lätthet till Östersjön transportera den mängd spanmål, som produceras i dess stora marker, den s. k. svarta jorden. Om de nämnda författarne förutsett något sådant, hade de autagligen med mindre säkerhet påyrkat absolut tullfrihet i fråga om spanmål. Jag vet icke, huru vida herrarne hafva satt sig in i de förhållanden, som existera i detta märkvärdiga Amerika. Jag tror att det var under förlidet år som man i bokhandeln hade tillgång till en öfversättning af de rapporter, som på den engelska regeringens föranstaltande upprättades af personer, som till Amerika utskickats för att erhålla upplysningar i dessa ämnen. Dessa rapporter voro synnerligen vidlyftiga och i högsta grad intressanta. Man fick af dem veta, att priset på hvete i Amerika då var endast 6, 7 à 8 kronor tunnan. För ett par dagar sedan var jag i tillfälle att samtala med den härvarande amerikanske ministern, hvilken icke allenast bekräftade detta, utan omtalade, som herrarne kanske veta, att den amerikanska regeringen gratis utdelar land åt dem, som vilja hafva det; han sade ända till 160 tunnland — åt hvar och en — endast för att de skola bebygga och uppodla det. Om det icke finnes tillräckligt foder för kreaturen, så utsläppas dessa på prärierna, der de hafva ett särdeles godt sådant. Han sade vidare att i södra delarne af Nordamerika odlingen gått så långt, att der, hvarest i allmänhet året har blott tvenne delar, den ena en tid af regn och den andra af värme och torra, sår man hvetet hösttiden. Om sommaren bergar man det, och då använder man maskiner, som afklippa axen, och hopar dem i högar; stråna bryr man sig deremot icke om. Derefter kör man den afskurna säden till en tröskmaskin, och der tröskas den. Stråna tändas på och brännas, hvarigenom man erhåller en aska, som är särdeles verksam såsom gödningsmedel till nästa skörd. Jag frågade honom hvad orsaken är, att det amerikanska fläsket kan produceras till ett så lågt pris. Jo, svarade han, sedan amerikanaren besatt marken med majs, afstänges det sådda området med stängsel till vidder af 3 à 4 tunnland, alldeles som hos oss, då ängsmark delvis upplåtes till bete, och på dessa delvis afstängda områden insläppas svinen, så fort majsen har kommit upp ur jorden och blifvit grön. Dessa äta då af den uppkomna majsen. I den mån densamma mognar insläppas djuren oupphörligt på nya, afstängda områden. Då säden mognat, nedfalla fröna, då stråna afbitas på marken och förtäras af svinen, hvilka derigenom blifva förträffligt gödda. Vi veta att majs är ett utmärkt utfodringsämne för svin. Erkännas måste väl, att dessa förhållanden äro något egendomliga emot våra. Att jordbrukarne i andra länder icke kunna uthärha konkurrens med

en sådan produktion, få vi väl erkänna är förlåtligt. Också har man i alla andra länder, så vidt jag känner till — med undantag af England och Belgien, hvilka länders förhållanden äro särdeles egenomliga, då ju den industririkande och konsumerande befolkningen många gånger öfverstiger den öfriga — dels redan pålagt, dels är man i detta ögonblick i färd med att pålägga en förhöjd tull på spannmål. Jag har i detta afseende tillåtit mig att korrespondera med våra ministrar så väl i Berlin som Paris och jag har af dem fått uppgifter rörande förslagen till spannmålstullens förhöjning i Frankrike och Tyskland. I Tyskland var tullen på hvete, råg och hafre hittills 1 mark pr 100 kilogram. Denna tull skulle nu förhöjas till 3 mark. Det förslag af Herr Örwall m. fl., som härom väckts i denna Kammare, innehöll bland annat, att tullen å hvete skulle bestämmas till 1 krona 50 öre per 100 kilogram, således blott något öfver hälften af hvad som föreslagits i Tyskland. Detta förslag ligger nu hos "der Bundesrath"; och man hyser icke något tvifvel om att det icke skall bifallas. Af tidningarne hafva herrarne sett, att det i Frankrike är fråga om en liknande tillökning; om så är, om alla civiliserade länder, utom England och Belgien, hvilka länder, som jag nyss sade, befinna sig i ett undantagsförhållande, höja sina spannmålstullar, skulle då vi i detta lilla, obetydliga land, beläget emellan det sädesrika Ryssland å den ena och Amerika å den andra sidan, envist fasthålla vid principer, som hela den öfriga verlden öfvergifvit. Jag vill icke säga, att icke frihandelsteorierna kunna hafva sina fördelaktiga sidor, men, mine herrar, ögonblicket är sådant att jag icke kan föreställa mig, att den svenska representationen nu skulle slå döföret till för de klagorop, som höjas i alla delar af landet. Om det också endast vore för att visa att representationen lyssnat till dessa klagorop, vore det skäl att just nu göra någonting i detta afseende, då missmodet är så stort och förtviflan så allmän, synnerligast bland de smärre jordbrukarne, att många af dem redan begifvit sig öfver till Amerika. Om man säger dem: "det är kris i Amerika", så hafva de svarat: "värre än här kan det i alla fall icke vara". Jag tror icke att den svenska Riksdagen kan vägra att lyssna till denna öfver hela landet allmänna klagolåt. Jag föreställer mig att de herrar, som, till följd af öfvertygelse eller studier, hafva antagit frihandelsprincipen, likväl måste erkänna, att detta ögonblick är af beskaffenhet att påkalla någon åtgärd i nu ifrågakvarande syfte.

Man säger att, hvad man än må lägga tull på, icke bör det vara på förnödenhetsvaror. Men jag tillåter mig då fråga: "hvilka äro förnödenhetsvaror?" Man har hört att dit kunna räknas kaffe, socker, ja, till och med sprit och många andra saker; men jag frågar, om icke äfven kläder kunna hänföras under samma rubrik.

Hafva vi icke tull på kläder, på bomullsvaror, på den råa bomullen och på yllevoror, således just hvad som användes till kläder? Då säger landtbrukaren, och detta med skäl: "om jag icke kan få köpa oförtullad den vara, med hvilken jag behöfver kläda mig, så är det väl icke för mycket begärdt, att jag får tull på de förnödenheter, som jag har att afyttra."

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omfördäldt ärende rörande införsetull å landtmannaprodukter.
(Forts.)

Angående
ett i proto-
kollet för den
29 Januari
omfördäldt
ärende rö-
rande in-
förseltull ä
landtmanna-
produkter.
(Forts.)

Den talare, hvilken jag nu syftat på och hvars yttrande förekom den dag protokollet justerades, nämnde då några ord om arbetsklassen. Jag upprepar hvad jag förut sagt, att dessa små jordbrukare på landet äro arbetare och befinna sig icke alls i bättre ställning än den af honom så kallade arbetsklassen. Deras nöd är tvärtom sådan, att den ovilkorligen påkallar representationens behjertande.

Man säger att den tull, som skulle kunna läggas på spanmålen, vore af ganska litet gagn för jordbrukaren. Mine herrar, hvad denna tull egentligen gagnade till, det vore att i någon mån tillförsäkra honom den inhemska marknaden; men hurudana äro förhållandena i detta hänseende nu? Jo, då den svenska spanmålen erbjudes åt våra bagare och mjölhandlare, så svara de: "vi hafva vant oss vid den ryska spanmålen och kunna icke använda den svenska." Vi hafva också sett af tidningarne, att den ryska rågen noteras högre än den svenska. Härtill kommer, att den absoluta frihandeln verkar ytterst skadligt uti ett litet land som Sverige. I de stora länderna betyder den deremot icke så mycket. Om till exempel en större köpman hos oss vill nedtrycka rågpriset, behöfver han endast taga in en eller annan råglast från Libau och genast har han tryckt den inhemska marknaden för längre eller kortare tid. Då nu både Tyskland och Frankrike höja sina spanmålstullar, hvarom förslagen sannolikt torde gå igenom, blir den naturliga följden att all den spanmål, som nu är på väg från Amerika till dessa länder, icke derstädes kan afyttras, utan man skickar den i stället på oss, emedan vi hafva tullfrihet; och detta verkar så nedslående, så förstörande på spanmålsprisen, att det blir omöjligt för den svenske landtbrukaren att sälja sin spanmål.

Jag skulle icke hafva tröttat herrarne med detta kanske redan allt för långa föredrag, om jag icke dermed haft en särskild afsigt, den nemligen att söka förmå Bevillnings-Utskottet att behandla denna fråga något olika mot hvad praxis förut varit. Följden blir i annat fall den att, under de 3—4 månader, som åtgå innan vi få glädjen se betänkandet från Bevillnings-Utskottet, våra spanmålshandlare importera så mycket som möjligt. I andra länder är gången den att, då en tullfråga förekommer, behandlas och afgöres den omedelbart af representationen, på det icke handlande och allmänheten skola sväfva i ovisshet om dess utgång. Hos oss deremot inträffade för några år sedan, då tullen på tobak höjdes, att frågan härom icke afgjordes i Kamrarne förr än i slutet af Maj månad, hvilket hade till följd att de, som drefvo handel med denna vara, redan importerat tobak för flera år. Samma förhållande kommer, befarar jag, att inträffa äfven nu, ty Bevillnings-Utskottet har ännu icke egnat den ringaste uppmärksamhet åt denna fråga. Utskottet skall nemligen icke sammanträda förr än om måndag. Det är med anledning häraf jag ansett en liten påstötning om skyndsamhet vara ganska behöflig samt en erinran om att i detta fall förfara på annat sätt, än som skedde vid behandling af frågan om tobakstullen.

Jag vågar nu icke längre upptaga herrarnes tid; jag har med det anförda blott velat uttala mina åsigtter samt uttrycka den önskan,

att Bevillnings-Utskottet måtte åt detta ärende egna en skyndsam behandling.

Vidare anförde

Herr Dickson: Då jag kom upp i Kammaren, trodde jag det var endast för att välja revisorer, men som den ärade representanten för Åmål—Venersborg berört lifsmedelstullarne, så anser jag mig äfven berättigad att, ehuru alldeles oförberedd, upptaga till besvarande något litet af hvad han här yttrat, på det icke hans anförande må gå alldeles obesvaradt till Utskottet.

Redan vid remissen af Herr Fredholms motion antyde jag, att frågan ingalunda vore att betrakta såsom en strid mellan frihandlare och protektionister, och detta yttrande vidblifver jag, utan såsom en strid mellan producenter och konsumenter. Då konsumenternas antal otvifvelaktigt är mångdubbelt större än producenternas, gäller frågan således här egentligen, om vi till förmån för mindretalet, producenterna, skola lägga ökad tull på en vara till nackdel för störretalet, konsumenterna.

Jag framhöll i mitt förra anförande i denna fråga arbetsklassens ställning samt tillät mig säga, att tull på spannmål och dylika produkter ovilkorligen skulle komma att höja lefnadskostnaderna för arbetaren.

Jag vill påstå, att icke blott här i Sverige utan äfven i Tyskland — ett land, som den ärade talaren särskildt framhållit i sitt anförande — skall tull på spannmål icke bidra att höja priset på denna vara till producenternas fördel, utan snarare komma att sänka detta. Vore vid detta tillfälle närvarande protektionismens ganska skickliga sakförare inom Riksdagen — han tillhör numera icke denna Kammare — så skulle han hafva sagt, att »post hoc» icke alltid är detsamma som »propter hoc» eller med andra ord, att spannmålsprisen kunna falla, äfven om man åsätter spannmållstull, hvarmed man dock icke får säga, att detta då ovilkorligen är en följd af att tull blifvit pålagd, utan detta förhållande har oftast sina andra orsaker, till följd hvaraf producenterna icke kunna hafva någon fördel af en dylik tull.

Om man skulle sätta 1 krona 50 öre uti införseltull å 100 kg spannmål, och lefnadsomkostnaderna för mindre bemedlade personer härigenom skulle minskas, så vill jag, som tillhör konsumenterna, att vi dock å vår sida skola vara nog oegennyttiga att icke önska lägre pris å spannmål.

Det är en ganska bestämd sats, att tullfrihet på spannmål är till obestridlig fördel icke blott för landet i sin helhet, utan jag vågar tro jemväl för jordbrukarne sjelfva, ty de fluktuationer, som förekomma under tullskydd, uppstå i vida mindre grad under tullfrihet, och den stadga i prisen, som numera finnes i spannmålsmarknaden, lärer lika mycket till förmån för producenten som konsumenten.

I den ärade talarens vackra och i viss mån starka anförande hade jag dock icke väntat en sak; jag hade i sanning icke väntat, att den ärade talaren, som alluderade sannolikt på mig, skulle gifvit frihandlarne ett så kraftigt stöd, som han gjorde. Han anförde till förmån för spannmållstullen det orättvisa i att lägga tull på manufaktur-

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omförmäldt ärende rörande införseltull å landtmannaprodukter.
(Forts.)

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omförväldt ärende rörande införseltull å landtmanna-produkter.
(Forts.)

varor, orättvisan i att arbetaren skulle erlägga tull på hvad han nödvändigt behöfde. Se der hafva vi frihandlaren! Deri gifver jag den ärade talaren fullt rätt! Men detta visar, huru nära vi redan stå tullskyddssystemet. Det visar, huru man bygger upp ett konstladt system. Det visar, huru, när man stöttar under på ena hållet, en divergens uppstår på det andra, så att man måste stötta under jemväl der. Slutet på det hela blir, att man får ett uppstöttadt system, som i längden icke kan bära sig. Jag hyllar frihandelsteoriens principer. Men då man kommer in på protektionism, är jag ytterst konservativ. Der lagstiftningen genom att meddela näringarne ett, enligt mitt förmenande, oberättigadt skydd, framkallat tillkonstlade näringar, bör man vara särdeles försigtig och omständsam, innan man undanrycker dem detta skydd. Men i fråga om lifsmedelstullar tror jag att det vore en stor orättvisa mot konsumenterna att åsätta sådana. Jag vill i detta hänseende anföra ett exempel. Här har i bruksegaren Örwalls med fleres motion väckts förslag om åsättande af tull på smör. I hvad hänseende skall emellertid tull på smör gagna våra svenska producenter? Vi veta, att till Sverige införas, hufvudsakligen från Finland, icke obetydliga kvantiteter smör af sämre beskaffenhet. Detta smör, som inkommer tullfritt, köpes nästan uteslutande af sådana personer, som icke hafva råd att köpa en dyrare vara. Då smörexporten emellertid utgör sju millioner kilogram, hvad betyder då det af mig nu omnämnda förhållandet! Vi veta ganska väl, att den svenske konsumenten, som begagnar bättre smör, skulle, om tull blefve åsatt smör, få betala varan dyrare, men att mejeriegaren derföre icke får ett enda öre mera för sin vara. Smörprisen bestämmas nemligen i England, och jag påstår att äfven i närvarande stund det goda smöret här i landet i detaljhandeln betingar ett högre pris än det som å den engelska en gros-marknaden åsättes samma vara. Mejeriegarna skulle icke vinna ett enda öre, men de som skulle komma att förlora, skulle blifva de, som köpa detta billiga och sämre smör. Som, enligt mitt förmenande, olägenheterna af den föreslagna tullen uteslutande skulle komma att drabba arbetarklassen, måste jag, och det uteslutande å nämnda klass vägnar, protestera mot den föregående ärade talarens påståenden. I hans slutsats vill jag deremot mycket gerna instämma. Han avslutade nemligen sitt anförande med att uttala en förhoppning, att Bevillnings-Utskottet icke måtte betrakta denna fråga ur någon ensidig synpunkt. Deri instämmer jag med honom. Men jag tror att, om Bevillnings-Utskottet betraktar frågan i hela landets, icke en del af landets invånares, utan hela landets intresse, Utskottet icke kan komma till något annat resultat än ett rent afstyrkande af motionen.

Herr Siljeström: Det ser verkligen ut som om tullfrågan skulle komma att afhandlas inom Kammaren redan innan den kommer till Bevillnings-Utskottet.

Jag ber emellertid få taga fasta på hvad den förste ärade talaren här i dag anført och dertill få lägga ett par ord.

Den skildring, han lemnat öfver de tropiska och bättre lottade länderna och som man finner i nästan hvarje geografi, känna vi förut.

Vidkommande särskildt Nordamerika, så har jag nyligen läst ett arbete af en författare, som icke framställer landet i en så lysande dager. Tvärtom yttrade han, att det inom kort skulle vara omöjligt att använda landets rika marker till sädesproduktion. Stora områden inköptes nemligen af engelska lorder och millionärer, hvilka låte dessa marker ligga obrukade endast för att spekulera i landområden. Må vi dock lenna å sido dessa förhållanden och vända oss till vårt eget fädernesland.

Jag kan icke vara döf för nödroppen från våra mindre jordbrukare, för hvilka den förste ärade talaren syntes så varmt intressera sig. Men jag kan nämna ett ganska enkelt medel, som jag tror bör tillfredsställa alla klasser, och det är att man gifver arbetaren, så väl den i städerna som på landet, bröd för godt pris, så att han får äta sig mätt, samt befriar jordbrukaren från de orättvisa skatter, som tynga honom.

Grefve Sparre: Hvad beträffar den näst siste talaren, min vän på göteborgsbänken, beklagar jag att, som det ofta inträffar vid ett meningsutbyte mellan två personer, han icke hört eller icke gifvit akt på hvad jag sagt, utan diskuterat i vädret. Jag sade att jag icke ville svara för att tull å spanmål skulle åstadkomma någon betydlig förhöjning i priset å varan. Men jag anser att en sådan tull i någon mån tillförsäkrar producenten den inhemska marknaden eller åtminstone motverkar att den icke såsom nu alldeles stänges för honom. Det är redan en fördel att landtmannen, då han utbjuder sin produkt, åtminstone icke mötes af konsumenten med det svaret: jag vill icke hafva er vara; jag tager den från annat håll. Jag påpekade, att den absoluta tullfriheten å spanmål med deraf följande högt uppdrifna import öfver höfvan nedtrycker priset derå. Den värde talaren påstod åter, att denna tullfrihet utgör ett hinder för fluktuationer i spanmålsprisen. Det kan jag icke gå in på. Visserligen ha vi öfverflöd på spanmål i följd af den stora importen deraf från Amerika, hvilket ock förorsakat det närvarande pristrycket. Men man får icke taga för gifvet, att denna ståndpunkt alltid skall blifva den normala, och att icke andra omständigheter kunna föranleda till skadliga fluktuationer. Vidare påstod han sig tala i konsumenternas intresse. Må vara, men hvarföre då icke i konsekvens dermed föreslå borttagandet af tullen å *alla* nödvändighetsartiklar; att beröfva just landets största producerande klass, den jordbruksidkande, tull å dess alster, under det landtmannen sjelf måste köpa andras med tull belagda varor, det är icke allenast icke konsequent, det är en orättvisa; och rättvis måste man vara i fråga om tullsystem så väl som inom andra områden. Med ett ord, antingen tull på allt eller ock ingen tull alls. En obestridlig sanning uttalade Bismarck vid ett tillfälle då tullfrågan förevar i Tyskland, nemligen att när bonden har godt om pengar, står det väl till i landet, men då han saknar sådana, är det illa bestämdt. Det är allmog, som är den store afnämaren. Finnes det tillgångar der, står sig ett land godt, men råder brist hos bonden, står det sig slätt.

Den siste talaren sade, att det här gälde att gifva arbetaren till-

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omfördt ärende rörande införsetull å landtmanna-produkter.
(Forts.)

*Angående
ett i proto-
kollet för den
29 Januari
omförmäldt
ärende rö-
ransande in-
förseltull å
lundtmanna-
produkter.
(Forts.)*

fälle till arbetsförtjenst och derigenom till att förskaffa sig bröd. Ja väl! Låt bonden lefva, så ger han nog arbetaren tillfälle att förtjena sitt bröd. Men fortsätt icke att successivt preja ned prisen på vår hufvudnäringens alster, ty då blir följden den, att den bästa och kraftfullaste delen af vår arbetarebefolkning ger sig bort till Amerika i hopp att der lättare förvärfva sitt bröd.

Talaren på stockholmsbänken omnämnde, att han läst en amerikansk författare, som sagt att det närvarande tillståndet i Amerika icke kunde räcka länge, att de rika lorderna i England der inköpte stora sträckor jord, som finge ligga ouppodlad, och att derföre snara förändringar i südesexporten från Amerika vore att motse. Ja, må hända! Men medan gräset växer, dör kon. Jag finner det derföre alldeles nödvändigt att, likasom öfver allt i Europas civiliserade länder, äfven vi söka vidtaga åtgärder för att afhjelpa landtmannanäringens nu varande tryckta belägenhet.

Dessutom, mine herrar! detta tal om att gifva arbetaren bröd för billigt pris, det utgör en af dessa fraser, som så ofta reproduceras, utan att man närmare tänker på saken, men hvilka låta mycket bra. Jag erinrar mig här vid lag, historien om en resande som vid Sundbyberg tilltalades af en tiggare med begäran om en bit bröd. Vid den resandes utrop: "Kors! behöfver ni tigga bröd, som är så billigt?" svarade tiggaren: "hvad gör det oss, då vi ingenting hafva att köpa bröd för!" När arbetaren ingenting förtjenar för att dermed bereda sitt uppehälle, hvad betyder det väl då, om brödet blir ett halft öre billigare pr skålpund? Och hafva herrarne funnit att brödet i följd af de lägre spanmålsprisen blifvit större eller i öfrigt pr vigt billigare än förut? Jag tror det icke.

Man har äfven sagt, att arbetslönerna blifva lägre i samma mån som säden blir billigare. Jag ber med anledning häraf få erinra om ett ganska märkvärdigt yttrande af Adam Smith, en författare som ju är vår urkund på detta område. Han säger i sin bok "The wealth of nations" att det märkvärdiga är, att vid låga spanmålspris stiga arbetslönerna, och vid högre falla de. Det kommer sig deraf, att när arbetaren med 4 à 5 timmars arbete om dagen kan förtjena hvad han behöfver för sitt uppehälle, han icke gerna arbetar något derut-öfver. Så pass lata äro vi i allmänhet, att vi icke göra mera än vi äro tvungna till. Men icke inverkar brödpriset något till förmån för allmogen. Att genom någon prisstegring å säden bereda landtmannen en större och mera skälig ersättning för sitt arbete än hittills och derigenom sätta honom i tillfälle att å sin sida gifva arbetaren bröd, det är min önskan. Hvarföre, mine herrar, strömma väl arbetarne i massa dels in till städerna och dels bort till Amerika? Vi ha sett huru befolkningen i städerna tillväxer. Hvarföre? Jo, derföre att jordbrukarne icke kunna gifva dem arbetsförtjenst. Jag har mångfaldiga gånger samtalat med denna befolkning och jag trotsar min vän på göteborgsbänken, att han stått i närmare beröring med arbetarne än jag. Herrarne veta, att inom Elfsborgs län finnes utom jordbrukarne en stor arbetsbefolkning, och jag försäkrar, att jag under samtal med dem funnit, att de icke stå så uteslutande på konsumenternas stånd-

punkt som min ärade vän på göteborgsbänken. Hvarje klass inom samhället bör skyddas, jordbrukarne lika så väl som andra klasser; men den ena klassen bör icke nedtyngas och den andra gå fri.

Angående ett i protokollet för den 29 Januari omförmäldt ärende rörande införsetull å landtmannaprodukter.
(Forts.)

Herr Carl Ifvarsson: Så vidt jag kan bedöma den fråga, som nu föreligger, så är denna ingen annan än den, huru vida det förda protokollet är riktigt uppfattadt eller icke. Frågan gäller således protokolljusteringen. Det är också verkligen motbjudande för mig, att denna diskussion uppstått, då den sak, diskussionen berör, icke föreligger till afgörande eller remiss till Utskottet. Jag vill hoppas, att en sådan diskussion icke ofta ifrågakommer. Jag vill visserligen icke påstå, att den är fullt grundlagsstridig, men jag vill deremot påstå att, om en så beskaffad praxis skulle komma att göra sig gällande och vid ett eller annat tillfälle en sådan diskussion som den förevarande skulle framsticka, de ärenden, som föreligga till behandling, skulle komma att förryckas i väsentlig mån. Ett ärende skulle på detta sätt kunna uppskjutas dag ifrån dag, och jag kan icke se huru man skulle kunna få ett slut på saken eller bringa ordning i frågorna, om ett dylikt förfaringssätt fortfarande skulle ega rum. Jag vill därför vänligen hemställa till Kammarens ledamöter, att de icke antaga hvad nu förefallit såsom praxis inom Kammaren. Detta i afseende å den formella sidan af saken. Jag skulle icke gerna nu vilja yttra mig i tullfrågan, om icke på grund af hvad nys anförts herrarne skulle kunna anse, att höga tullar å spanmål skulle vara till en ofantlig stor fördel för den svenska allmogen. Jag ber att i det hänseende få nämna, att jag förundrar mig öfver att man under nuvarande förhållanden vill åstadkomma en skatteförhöjning, då man beklagar sig öfver, att jordbruksnäringens likasom andra näringars finansiella ställning i allmänhet är ganska svag. Vanligen är det så att, då en näring är beträckt, man vill söka åstadkomma lindring i dess beskattning. Att under sådana förhållanden lindra skatterna å jorden, det skulle lända jordbruksnäringen till gagn, men att pålägga en ny skatt, då det finnes öfverskott i statskassan, det förefaller mig vara ganska besynnerligt. Jag föreställer mig ock, att man i landet icke skulle blifva särdeles glad öfver att få ökade skatter, då man förväntar och med skäl förväntar lindring i beskattningen. Jag vill icke inlåta mig på tullfrågan i vidsträcktare mån än såsom varande en skattefråga. Jag tror, som sagdt, att det skulle vara illa bestäldt, om man i landet ökade skatterna. Jag hoppas snarare på motsatsen.

Herr Gumælius: Den förste ärade talaren — med hvilken jag skulle hafva lust att vexla några ord, om jag icke hindrades derifrån af min uppfattning af stadgandet i 58 § Riksdagsordningen — har i sitt första anförande yttrat, att det var en helsning till Bevillnings-Utskottet, som han här ville göra. En följande talare tycktes antaga, att diskussionen skulle skickas öfver till Utskottet. Då, så vidt jag förstår, det nu icke kan, emot nämnda grundlagsbuds innehåll och mening, vara fråga om en förnyad remissdebatt i det syfte, att yttrandena skola öfver-

Angående
ett i proto-
kollet för den
29 Januari
omförmäldt
ärendet rö-
rande in-
förseltull å
landtmanna-
produkter.
(Forts.)

lemnas till Utskottet, ber jag få göra det yrkande, att man måtte öfvergå till dagordningen.

Herr Lyttkens: Då min ärade granne till höger nämnde, att han icke ansåge den förda debatten vara grundlagsstridig, ber jag få yttra några ord för att göra den förste ärade talaren uppmärksam på stadgandet i 77 § Riksdagsordningen. Denna § lyder: "Riksdagsman, som varit frånvarande då något beslut fattats inom den Kammare han tillhör, skall ega att derefter till protokollet anmäla, det han ej i berörda beslut deltagit, men icke hafva magt att tala å deras beslut, som dervid närvarit". Det ärende, som vid ifrågakomna tillfälle afgjordes, afsåg remiss till Bevillnings-Utskottet af då föreliggande motion och af de anföranden, som jemte motionen remitterades, och det är protokollet om denna remiss, som nu är föremål för justering. Den ärade talaren har sjelf i sitt yttrande erkänt, att han icke var i Kam-maren närvarande, då frågan afgjordes. Jag tror således, att han på grund af det omförmälda stadgandet i Riksdagsordningen icke haft fullkomligt rätt, då han *nu* yttrat sig om ärendet eller i afseende å Kam-marens vid tillfället fattade beslut.

Det upplästa protokollet blef härefter af Kam-maren godkänt.

Protokollen för Kam-marens sammanträden förutnämnde den 29 Januari kl. 7 e. m. och den 31 i samma månad, hvilka härefter upp-lästes, blefvo jemväl af Kam-maren godkända.

§ 2.

Upplästes följande till Kam-maren inkomna sjukbetyg:

Att vice Talmannen i Andra Kam-maren Herr Liss Olof Larsson, som lider af inflammation i groftarmen, är tills vidare hindrad att infinna sig i Kam-maren, intygas.

Stockholm den 5 Februari 1885.

P. J. Wising,
Med. Dr.

Att Riksdagsmannen Herr E. G. Fredholm på grund af magsjuk-dom är sängliggande sjuk, betygar.

Stockholm den 6 Februari 1885.

A. Nettelblad,
Legit. läkare.

§ 3.

Företogs val af dels sex revisorer för deltagande uti innevarande års granskning af statsverkets, Riksbankens och Riksgäldskontorets ullstånd, styrelse och förvaltning och dels tre suppleanter för desse revisorer; och utsågos dervid:

till *revisorer*

Riksdagsmannen	<i>F. Andersson</i> i Helgesta	med 137 röster,
”	<i>J. F. Carlsson</i> i Fägelhem	” 137 ”
”	<i>A. Gumælius</i>	” 137 ”
”	<i>H. Johansson</i> i Broby	” 137 ”
f. d.	<i>C. Johansson</i> i Hansjö	” 135 ”
och	<i>J. Mankell</i>	” 135 ”

samt till *suppleanter*:

Riksdagsmannen	<i>A. V. Ljungman</i>	med 118 röster,
”	<i>N. Olsson</i> i Åttersta	” 101 ”
”	<i>A. Hansson</i> i Solberga	” 101 ”

§ 4.

Härefter anställdes val af två revisorer och två revisorssuppleanter för hvardera af Riksbankens afdelningskontor i orterna; och blefvo dervid utsedde:

*Vid afdelningskontoret i Göteborg:*till *revisorer*:

f. d. Riksdagsmannen	<i>O. P. Rylander</i> i Brorstorp
och f. d.	” <i>C. J. Ödman</i> i Stora Grönskult,
hvardera	med 82 röster.

samt till *suppleanter*:

f. d. Riksdagsmannen	<i>J. Bengtsson</i> i Öxared	med 53 röster
och Boktryckaren	<i>T. Hedlund</i> i Göteborg	” 52 ”

*Vid afdelningskontoret i Malmö:*till *revisorer*:

Godsegaren, Grefve	<i>R. G. Hamilton</i> & Ovesholm
och f. d. Riksdagsmannen	<i>N. Nilsson</i> i Stäfvie, hvardera med 73 röster,

samt till *suppleanter*:

Kamreraren	<i>N. M. Lindström</i> i Lund	med 56 röster,
och f. d. Riksdagsmannen	<i>O. Olsson</i> i Näsbygård	” 51 ”

*Vid afdelningskontoret i Luleå:*till *revisorer*:

v. Konsuln	<i>H. J. Sundström</i> i Luleå
och Kyrkovärden	<i>P. A. Öman</i> i Öijebyn, hvardera med 63 röster.

samt till *suppleanter*:

f. d. Riksdagsmannen *Aug. Danielson* i Långnäs med 47 röster
och f. d. „ *H. F. Bergström* i Björnsby „ 44 „

Vid afdelningskontoret i Östersund:

till *revisorer*:

Landtbrukaren *A. Dillner* i Dillne, Oviken,
och Organisten *A. Eriksson* i Hölje, Lith, hvardera med 62 röster,

samt till *suppleanter*:

Landtbrukaren *J. Bromé* i Billsta, Hackås,
och „ *Chr. Lithström* i Uplandsby, Mörsill, hvardera med 45 röster.

Vid afdelningskontoret i Vexjö:

till *revisorer*:

f. d. Riksdagsmannen *O. Månsson* i Jemshög med 77 röster
och Landstingsmannen *J. Andersson* i Hjertanäs „ 76 „

samt till *suppleanter*:

f. d. Riksdagsmannen *J. Jonasson* i Rasselbygd med 51 röster
och f. d. „ *C. J. Bengtsson* i Össlöf „ 49 „

Vid afdelningskontoret i Visby:

till *revisorer*:

Riksdagsmannen *C. A. Bokström*
och „ *A. P. Danielson*, hvardera med 71 röster,

samt till *suppleanter*:

Riksdagsmannen *P. Larsson* i Fole med 54 röster
och f. d. „ *L. Norrby* i Fardhem „ 44 „

Mellan de personer, hvilka till suppleantplatser erhållit lika antal röster, anställdes lottningar för bestämmande af den ordning, hvari samma personer borde såsom suppleanter ingå, och utföllo dessa lottningar med den ordningsföljd häröfvan i §§ 3 och 4 finnes angifven.

§ 5.

Föredrogs och lades till handlingarne Lag-Utskottets Utlåtande N:r 1, i anledning af verkställd granskning af förvaltningen af justitieombudsmansambetet.

I sammanhang härmed hemställde Herr Talmannen, under åberopande af derom mellan Herrar Talmän träffad öfverenskommelse, huru vida Kammaren ville besluta att i sammanträdet nästkommande Lördag den 14 i denna månad företaga val af de tjugufyra valmän, hvilka, jemte ett lika antal från Första Kammaren, hade att välja Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom sex suppleanter för desse valmän; och biföll Kammaren denna hemställan.

§ 6.

Ledighet från riksdagsgörömlen beviljades:

Herr	<i>E. Meijer</i>	under	4	dagar fr. o. m. den	11	dennes,
”	<i>A. P. Trybom</i>	”	14	”	”	” 14 ”
”	<i>A. Andersson i Lund</i>	”	10	”	”	” 11 ”
”	<i>A. Fredenberg</i>	”	10	”	”	” 10 ”
”	<i>W. Gibson</i>	”	8	”	”	” 11 ”
”	<i>R. M. Thorburn</i>	”	10	”	”	” 10 ”
”	<i>F. G. Janson i Carlshed</i>	”	8	”	”	” 11 ”
”	<i>Chr. Christenson</i>	”	8	”	”	” 11 ”
”	<i>C. A. J. Vennerus</i>	”	8	”	”	” 11 ”
och	<i>C. M. O. Schenström</i>	”	8	”	”	” 16 ”

§ 7.

Justerades protokollsutdrag, hvarefter Kammarrens ledamöter åtskildes kl. $\frac{1}{4}$ 3 e. m.

In fidem

H. A. Kolmodin.